

Riktlinjer tillfällig övernattning

Tillfällig övernattning

Dessa riktlinjer innehåller vägledning och råd för att nå ett tillfredsställande och skäligt brandskydd, enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO), i lokaler för tillfällig övernattning såsom skolor, idrottshallar, fritidsgårdar och liknande.

Bakgrund och syfte

Inom Jämtlands Räddningstjänstförbunds område förekommer det ofta att övernattning sker i byggnader som normalt inte är avsedda för övernattning. Exempel på sådana byggnader är skolor, idrottshallar, fritidsgårdar, bygdegårdar mm.

Brandskyddet i ovan nämnda byggnader är ofta anpassad för dagtidsverksamhet där personer förväntas vara vakna. Vid tillfällig övernattning måste istället brandskyddet vara utformat för personer som inte har god kännedom om lokalerna och som inte kan förväntas vara vakna.

Jämtlands Räddningstjänstförbund anser att brandskyddet vid sådana tillfälliga övernattningar ska vara i nivå med det brandskydd som krävs på hotell, vandrarhem och liknande anläggningar. Syftet är att säkerställa att de övernattande ska kunna sätta sig i säkerhet om en brand skulle uppstå.

Dessa riktlinjer syftar till att redovisa vilket brandskydd som krävs för att tillfällig övernattning ska kunna ske. Riktlinjerna är tänkta att fungera som ett stöd för fastighetsägare och arrangörer vid tillfälliga övernattningar i lokaler.

Avgränsningar

Dessa riktlinjer syftar inte till att redovisa vilket brandskydd som krävs i samband med nybyggnation av skolor med tillänt övernattning. Hotell, vandrarhem och andra liknande verksamheter som syftar till att yrkesmässigt hyra ut rum eller lokaler för tillfällig övernattning omfattas inte heller av dessa riktlinjer.

Ansvar

Enligt LSO är det ägare och nyttjanderättshavare till byggnader som ansvarar för byggnadens brandskydd. Det innebär att det är ägaren av byggnaden och den som hyr ut lokalen för tillfällig övernattning som är ytterst ansvarig för att brandskyddet är lämpligt för detta ändamål. Dessa kan i sin tur besluta om vilka regler och rutiner som måste följas för att övernattning ska kunna ske. Det är sedan upp till arrangören av övernattningen att beslutade regler och rutiner följs.

Förslag på lämplig organisation finns angivet under kapitlet ”Organisation och rutiner” längre ned i detta dokument.

Räddningstjänsten utför generellt inte några besiktningar av lokalerna inför planerade övernattningstillfällen.

Byggnadens utformning

Följande avsnitt redovisar hur byggnaden ska vara utformad för att tillfällig övernattnig ska kunna ske. En checklista för stöd och hjälp vid bedömningen om en lokal kan användas för tillfällig övernattnig finns i Bilaga 2.

Brand- och utrymningslarm

Byggnader som ska användas för tillfällig övernattnig ska vara försedda med ett automatiskt brand- och utrymningslarm. Brandlarmets omfattning ska minst bestå av rökdetektorer i de utrymmen där personer sover samt i korridorer, utrymningsvägar och övriga utrymmen som används för att ta sig till och från övernattningsrummen.

Larmdon ska placeras så att larm kan höras i samtliga utrymmen där personer sover eller vistas. Ljudnivån på larmet ska minst uppnå 75 dB(A) vid en plats för en sovande persons huvud. Detta bör normalt vara uppfyllt om larmdon finns i varje utrymme där personer sover.

Brandcellsindelning

I byggnader för tillfällig övernattnig ska varje rum eller sammanhängande grupp av rum som används för övernattnig vara en egen brandcell. Korridor som används för utrymning samt trapphus ska vara egna brandceller. Brandcellernas avskiljande förmåga ska motsvara brandteknisk klass EI 30.

Eftersom övernattningsrummen ska vara avskilda brandtekniskt mot korridoren får det inte förekomma några håligheter eller icke brandklassade glaspartier i dessa väggpartier. Det är inte heller tillåtet med överluft från övernattningsrum till korridor.

Dörrar och väggar som i all väsentlighet uppfyller avskiljningskraven, men i vissa avseenden inte når upp till EI 30, kan behållas. Dörrar i brandcellsgräns, till trapphus samt till korridorer vilka fungerar som utrymningsväg ska vara självstängande. I de fall då flera övernattningsrum utrymmer via samma korridor ska dörrar till dessa rum vara försedda med dörrstängare.

Dörrar från övernattningsrum mot korridor i markplan, där en utrymningsväg utgörs av fönster direkt till det fria, behöver inte förses med dörrstängare.

Klassrum och andra lokaler som inte används som övernattningslokal ska vara låsta och behöver således inte dörrstängare.

Utrymningsvägar

Varje övernattningsrum ska ha tillgång till två av varandra oberoende utrymningsvägar. En av utrymningsvägarna kan bestå av öppningsbart fönster om övernattningsrummet ligger i markplan och under förutsättning att gästerna har fysisk förmåga att kunna utrymma via fönster.

Fönster som ska användas till utrymning ska ha en fri öppning med minst 0,50 meters bredd och minst 0,60 meters höjd. Summan av bredd och höjd ska vara minst 1,50 meter. Öppningens underkant ska ligga högst 1,2 meter över golv. Fönstrets underkant ska dessutom vara högst 2,0 meter över marknivån utanför. I övernattningsrum där utrymning via fönster kan tillämpas får det inte övernatta mer än 30 personer/rum och det räcker med att ett av rummets fönster uppfyller ovanstående krav. I de fall fönster är avsedda som utrymningsväg ska dessa markeras med efterlysande vägledande markering.

Samtliga utrymningsvägar och vägar till utrymningsvägar ska hållas fria från hinder. Dessutom ska mängden löst brännbart material begränsas till ett minimum.

Dörrar som ska användas för utrymning ska vara lätta att öppna och passera. Dörrar ska kunna öppnas med ett trycke som trycks nedåt eller genom att dörren trycks utåt, dörren får ej öppnas med nyckel.

Vägledande markeringar

Vägledande markeringar i form av utrymningsskyltar ska finnas i tillräcklig omfattning. Det innebär att dörrar och fönster som ska användas vid utrymning ska vara försedda med vägledande markering. I trapphus, korridorer och liknande ska belysta eller genomlysta skyltar finnas så att utrymningsvägarnas placering tydligt framgår. I övernattningsrum accepteras efterlysande skyltar. Trapphus, korridorer och entréer i anslutning till övernattningsrummet ska vara belysta av allmänbelysningen under hela natten, alternativt tändas automatiskt vid närvaro.

Utrymningsplaner

Utrymningsplaner ska placeras innanför dörrar till övernattningsrum. Dessa ska ange byggnadens namn, adress och hur räddningstjänsten larmas. Utrymningsplanen ska även påvisa utrymningsvägar, närmaste släckutrustning, larmtryckknappar och återsamlingsplats. Informationen ska återges på svenska samt vid behov även på andra språk.

Brandfarlig vara

Brandfarlig vara får inte hanteras eller förvaras i övernattningsrum eller i utrymningsvägar. Om gasol är i bruk i en byggnad får övernattning inte ske i denna byggnadsdel.

Personantal

Antalet personer som kan tillåtas övernatta i ett rum beror bland annat på utrymningsvägarnas bredd och golvytans storlek. Ett lämpligt riktvärde är 3-4 m² fri golvyta per person. I övernattningsrum där utrymning via fönster kan tillämpas får det inte övernatta mer än 30 personer/rum.

Är lokalen försedd med dörrar som är inåtgående i utrymningsriktningen får personantalet inte överskrida 30.

Förekommer det utrymningsvägar som öppnas med vred får personantalet inte överskrida 50.

I större salar (t.ex. idrottshallar) med många övernattande ska särskilda utrymningsgångar anordnas. Förslag på lämplig möblering finns nedan.

Släckutrustning

Släckutrustning av lämplig typ ska finnas lättillgänglig inom 25 meters gångavstånd. Släckutrustningen kan bestå av inomhusbrandpost eller handbrandsläckare av typ ABC.

Elinstallationer

Alla elinstallationer ska vara utförda av fackman. Provisoriska elinstallationer är inte acceptabelt.

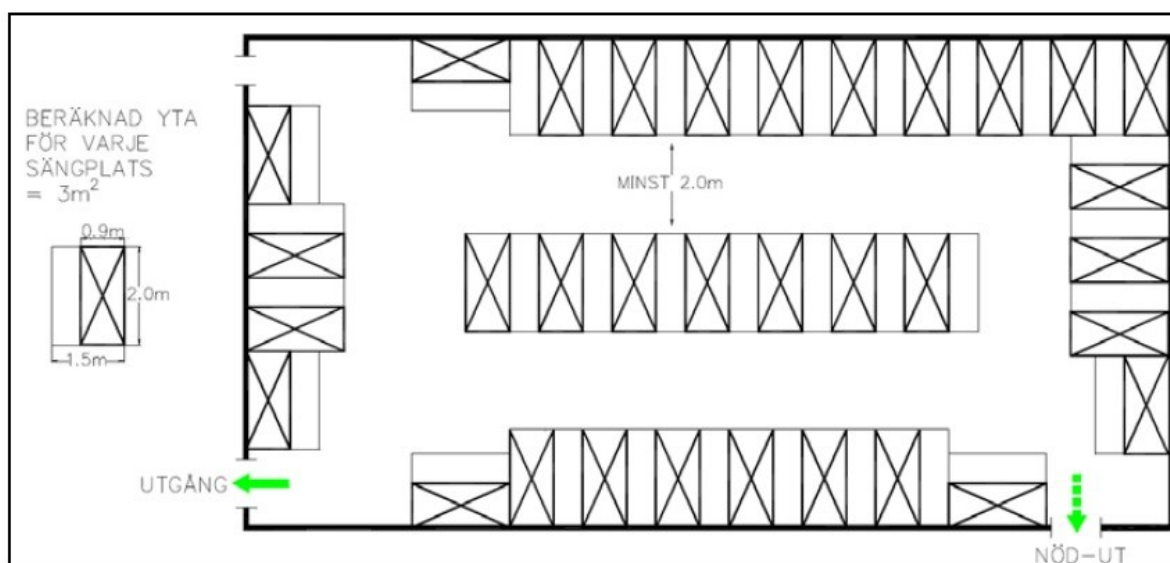

Bild 1. Exempel hur möbleringen bör se ut i samband med tillfällig övernattnig.

Organisation och rutiner

Följande avsnitt redovisar exempel på vilken organisation och vilka rutiner som bör finnas för att tillfällig övernattnig ska kunna ske på ett säkert sätt.

Förslag på organisation

Arrangören av den tillfälliga övernattnigen är ansvarig för den övergripande säkerheten och att upprättade regler och rutiner följs.

Arrangör/säkerhetsansvarig ansvarar dessutom för att det finns en ändamålsenlig organisation kring övernattnigen. Förslag på roller och uppgifter finns nedan. En och samma person kan ha flera roller om det bedöms som praktiskt möjligt. Exempelvis kan arrangör/säkerhetsansvarig också vara brandskyddsansvarig på plats.

Säkerhetsansvarig/arrangör

Ansvarar för att:

- Personalen har tillräcklig kunskap och utbildning om sitt ansvar och om sina uppgifter
- De brandtekniska installationerna är kontrollerade och fungerande innan övernattnig sker
- De övernattande får tillräcklig information om ordningsregler, hur de ska agera vid aktiverat utrymningslarm samt om placering av utrymningsvägar, släckutrustning och återsamlingsplats
- Anmäla övernattnigen till räddningstjänsten, se avsnittet ”Information till räddningstjänsten”
- Det finns minst en utsedd brandskyddsansvarig på plats under hela övernattnigen
- Det finns utsedda brandvakter om antalet övernattande medför ett sådant krav, se information om detta i avsnittet ”Brandvakter”.
- Upprätta ordningsregler, se vidare under avsnittet ”Ordningsregler”

Brandskyddsansvarig

Ansvarar för att:

- Känna till vilka brandsskyddsinstallationer som finns i byggnaden (brandlarm, branddörrar, utrymningsvägar etc.) och att ha kontaktuppgifter till förvaltare/vaktmästare och arrangör
- Det finns minst en utsedd logementansvarig för varje grupp av sovande
- Det finns upprättade förläggningslistor och att ha tillgång till en kopia av dessa
- Ordningsregler följs
- Ha alarmeringsmöjlighet via telefon
- Vara räddningstjänstens kontaktperson på plats vid övernattnigen och möta upp räddningstjänsten vid en händelse.

Logementansvariga

Ansvarar för att:

- Informera sig och gruppen om ordningsregler, hur de ska agera vid aktiverat utrymningslarm samt om placering av utrymningsvägar, släckutrustning och återsamlingsplats
- Ha tillgång till alarmeringsmöjlighet via telefon
- Vid ett aktiverat utrymningslarm leda utrymningen av sin grupp och på återsamlingsplats räkna in gruppen och meddela status till brandskyddsansvarig
- Det finns en förläggningslista på de personer som ska sova i lokalen och att en kopia av denna ges till brandskyddsansvarig.

Brandvakter

Om antalet övernattande i byggnaden totalt understiger 50 personer behövs inga särskilda brandvakter. Om antalet övernattande är mellan 50-150 personer krävs minst en ronderande brandvakt som ansvarar för att genomföra minst två säkerhetsronder i byggnaden, en vid läggdags och en under natten. Vakten ska ha alarmeringsmöjligheter via telefon och ska kunna lämna uppgifter om personantal och vart de befinner sig i byggnaden.

Syftet med säkerhetsronderna är att hålla obehöriga borta från byggnaden, säkerställa att dörrar inte står öppna samt se till att de övernattande personerna befinner sig inom avsedda utrymmen i byggnaden.

Om antalet övernattande överstiger 150 personer krävs minst en vaken brandvakt under hela natten. Denna bör genomföra flera säkerhetsronder under natten.

Ordningsregler

Arrangören ska upprätta särskilda ordningsregler som gäller vid övernattningen. Syftet är att minska risken för uppkomst av brand, minska konsekvenserna av brand samt underlätta utrymning. Förslag på lämpliga ordningsregler vid tillfällig övernattning är:

- Ytterdörrar och dörrar mellan trapphus och korridor ska alltid vara stängda (gäller ej magnetuppställda dörrar som stängs automatiskt av brandlarmet)
- Rökning är förbjuden inom och i anslutning till byggnaden. Öppen eld är förbjuden, exempelvis levande ljus

- Bänkar, bord och stolar får inte placeras i korridorer eller vid utrymningsvägar
- Brandfarlig vara får inte hanteras
- Alla elinstallationer ska vara utförda av fackman. Provisoriska elinstallationer är inte acceptabelt.
- Matlagning, kaffekokning och liknande är förbjudet i hela byggnaden utom i utrymmen som är avsedda för detta som kök eller matsal
- Sopsäckar, skräp och annat brännbart material får bara placeras i avsedda utrymmen.

Information till räddningstjänsten

För att förbättra förutsättningarna för en räddningsinsats rekommenderas att räddningstjänsten informeras om varje övernattningstillfälle. På så sätt får räddningstjänsten vetskap om att lokaler som normalt står tomma nattetid används för övernattning.

Anmälan om övernattning

Anmälan om övernattning görs på Jämtlands Räddningstjänstförbunds hemsida under ingången "Företag och organisationer" och på sidan "Tillfällig övernattning": www.rtjamtland.se

Observera att anmälan inte medför ett automatiskt godkännande av lokalerna. Informationen syftar enbart till att förbättra räddningstjänstens förberedelser för en räddningsinsats.

Räddningstjänsten Jämtland

063-14 80 00, fax 063-14 80 05

info@rtjamtland.se

www.rtjamtland.se

Besöksadress: Fyrvallavägen 4, Östersund

Postadress: Box 71, 831 21 Östersund

Bilaga 1 - Undantag beträffande okomplicerad byggnad i ett plan

Denna bilaga avser tillfällig övernattnig i en okomplicerad byggnad i ett plan, det vill säga en mindre byggnad i ett plan, där man vill sova över i sin egen lokal någon enstaka natt. Exempelvis övernattnig i egen klubbstuga för egna medlemmar med gäster i mindre omfattning. Bilagan avser inte regelbunden uthyrning till gäster vid fotbollscuper och liknande arrangemang.

För okomplicerade byggnader i ett plan har följande undantag bedömts vara acceptabla med bibehållen säkerhet. I övrigt ska tidigare nämnda krav i dessa riktlinjer följas.

Brandcellsindelning

Köksutrymmen och soprum ska utgöra egna brandceller. Övriga delar kan vara samma brandcell. Dörrarna till ovan nämnda utrymmen ska hållas stängda under den tid då personer sover i lokalen.

Utrymningsvägar

För lokaler i markplan kan en utrymningsväg utgöras av öppningsbart fönster om de övernattande själva, utan assistans, kan ta sig ut via detta.

Utrymningslarm

Utrymningslarmet kan vara internt och ska utlösas automatiskt vid rök i lokalerna. Larmet kan utgöras av seriekopplade brandvarnare.

Bilaga 2 – Kontroll i samband med tillfällig övernattnig

Följande bilaga är ett exempel på checklista som kan användas som stöd vid kontroll i samband med att övernattnig ska ske.

Brand- och utrymningslarm	OK	Brist
Brand- och utrymningslarmet är kontrollerat och i drift utan felindikering	☐	☐
Utrymningsvägar och vägledande markeringar	☐	☐
Utrymningsvägarna är lätt öppningsbara utan nyckel eller liknande	☐	☐
Utrymningsvägarna är inte blockerade av möbler, sängar eller liknande	☐	☐
Utrymningsvägarna är försedda med genomlysta/belysta utrymningsskyltar vilka fungerar	☐	☐
Efterlysande utrymningsskyltar finns uppsatta ovanför fönster avsedda för utrymning i övernattningsrum i markplan Huvudbelysningen samt utrymningsskyltar i trapphus, korridorer och liknande fungerar	☐	☐
Trapphus och korridorer är fria från hinder och mängden löst brännbart material är begränsat till ett minimum	☐	☐
Brandavskiljande dörrar mellan korridor och trapphus är stängda och fungerande	☐	☐
Dörrstängare på dörrar från övernattningsrum mot korridor finns och fungerar (gäller ej rum i markplan där en utrymningsväg utgörs av fönster direkt till det fria)	☐	☐
Släckutrustning		
Släckutrustning i form av exempelvis inomhusbrandpost eller handbrandsläckare av typ ABC finns inom 25 meters gångavstånd	☐	☐
Organisation och rutiner		
Se avsnittet om Organisation och rutiner i dokument "Riktlinjer tillfällig övernattnig" för information om respektive rolls uppgift och ansvar		
Övernattningen är anmäld på räddningstjänstens hemsida	☐	☐
Det finns en utsedd kontaktperson på plats vid övernattningen (brandskyddsansvarig)	☐	☐
Det finns utsedda logementansvariga med upprättade förläggningslistor	☐	☐
Det genomförs säkerhetsronder av utsedda brandvakter i samband med läggdags och ytterligare en under natten om antalet övernattnande är mellan 50-150 personer och regelbundet under hela natten om antalet övernattnande överstiger 150 personer	☐	☐
Brandskyddsansvarig, logementansvariga samt ev. brandvakter har alarmeringsmöjlighet via telefon	☐	☐
De övernattnande har informerats om ordningsregler, hur de ska agera vid aktiverat utrymningslarm samt om placering av utrymningsvägar, släckutrustning och återsamlingsplats	☐	☐
Ordningsregler finns upprättade och dessa följs	☐	☐